

Vrijwillige en onvrijwillige zorg

Informatie over de Wet
zorg en dwang

Kwaliteit van leven voor mensen met dementie*

U wilt, net als iedereen, zo zelfstandig mogelijk leven en eigen keuzes kunnen maken. Samen kijken we wat voor u belangrijk is, en welke ondersteuning u daarbij nodig heeft. Het uitgangspunt is dat de zorg die u ontvangt zoveel mogelijk op vrijwillige basis plaatsvindt.

Vrijheid en veiligheid: vrijwillige zorg

In sommige gevallen zorgt de ziekte dementie -of een daarop lijkende ziekte- ervoor dat u niet (meer) zelf in kunt schatten wat goed voor u is. Soms is het dan noodzakelijk dat uw vrijheid (tijdelijk) wordt beperkt. Voor uw veiligheid of voor de veiligheid van anderen. Samen zoeken we dan altijd eerst naar zorg waar u het mee eens bent.

Inzet onvrijwillige zorg

Als de vrijwillige manieren niet werken en er sprake is van 'ernstig (dreigend) nadeel' voor u of uw omgeving, dan is soms onvrijwillige zorg nodig. Om dat zorgvuldig te doen is er per 2020 de Wet zorg en dwang (Wzd). In de Wzd staat dat onvrijwillige zorg niet wordt toegepast,

tenzij het niet anders kan. De kern van de Wet zorg en dwang is dus 'Nee, tenzij'.

Er is sprake van ernstig nadeel als:

- Er groot gevaar is voor u of uw omgeving
  - U of iemand in uw omgeving ernstig gewond raakt of veel pijn heeft
  - U of iemand anders ernstige schade oploopt (geestelijk, financieel, aan eigendommen, etc.)
  - U ernstig verwaarloosd bent of de weg in de samenleving niet meer weet
  - U zich niet meer veilig voelt
  - U eigen gedrag ervoor zorgt dat anderen agressief worden
  - De algemene veiligheid van personen of goederen (spullen) in gevaar is
- Of de kans groot is dat dit gebeurt.

* Korsakov, NAH, Huntington en mensen met een verstandelijke beperking

In de Wzd staan negen soorten onvrijwillige zorg:

1. Toedienen van vocht, voeding en medicatie, medische handelingen vanwege dementie of behandelingen vanwege een lichamelijke ziekte
2. Beperken van de bewegingsvrijheid
3. Insluiten
4. Toezicht houden op betrokkene
5. Onderzoek aan kleding of lichaam
6. Onderzoek van de woon- of verblijfsruimte op gedrag beïnvloedende middelen of gevaarlijke voorwerpen
7. Controle op gebruik van middelen die het gedrag beïnvloeden
8. Beperken van de vrijheid om het eigen leven in te richten

Wat is onvrijwillige zorg?

Onvrijwillige zorg is verzorging, verpleging, behandeling, begeleiding, benadering, bescherming en beveiliging waar u en/of uw vertegenwoordiger (bij wilsonbekwaamheid) niet mee instemt of zich tegen verzet.

Wie kan vertegenwoordiger (=eerste contactpersoon) zijn:

- De wettelijke vertegenwoordiger: de curator of mentor;
- Of als die er niet is, de schriftelijke gemachtigde;
- Of als die er niet is, de echtgenoot of partner;
- Of als die er niet is ouder, broer, zus, kind, kleinkind of grootouder van de cliënt.

Samen in gesprek

Op het moment dat onvrijwillige zorg aan de orde is, gaan de specialist ouderengeneeskunde met u en uw vertegenwoordiger in gesprek over welke vorm van onvrijwillige zorg passend is. Dit leggen we vast in het zorgleefplan. We beoordelen de toepassing van onvrijwillige zorg regelmatig. Alle afspraken hierover staan in het stappenplan van de Wzd.

Het stappenplan moet altijd worden gevolgd als het gaat om insluiting, beperking van de bewegingsvrijheid en medicatie die gedrag of bewegingsvrijheid beperkt.

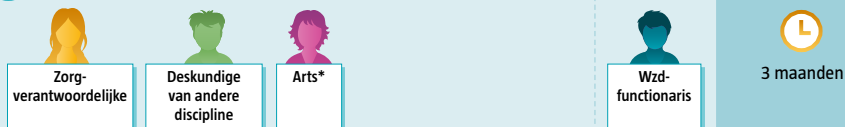
Stappenplan Wzd

Bij de besluitvorming betrokken zorgverleners

Maximale periode
toepassing
onvrijwillige zorg

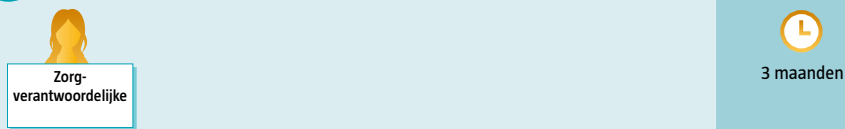
1 Heroverweging van het zorgplan / opname van onvrijwillige zorg in het zorgplan.

2 Eerste verlenging van de periode waarin onvrijwillige zorg verleend kan worden.

3 Tweede verlenging van de periode waarin onvrijwillige zorg verleend kan worden om extern advies te vragen.

4 Derde verlenging van de periode waarin onvrijwillige zorg verleend kan worden.

5 Vierde en iedere volgende verlenging van de periode waarin onvrijwillige zorg verleend kan worden.

* De arts wordt bij de besluitvorming betrokken als de zorgverantwoordelijke zelf geen arts is en onvrijwillige zorg wordt verleend uit de categorieën medische handelingen en overige therapeutische maatregelen, beperking van de bewegingsvrijheid of insluiten.

Als onvrijwillige zorg noodzakelijk is, leggen we het volgende vast in het zorgleefplan:

- Situaties, vorm, duur en hoe vaak onvrijwillige zorg voorkomt
- Wie de onvrijwillige zorg geeft
- Hoe lang iemand onvrijwillige zorg krijgt
- Het afbouwplan: van de onvrijwillige zorg naar vrijwillige zorg
- Hoe het advies van de extern deskundige wordt opgevolgd
- Toezicht en kwaliteitsbewaking bij onvrijwillige zorg door ZZG zorggroep en de Wzd-arts

Tijdelijke inzet en regelmatig toetsen

Met het toepassen van onvrijwillige zorg zijn we zeer terughoudend. We kiezen voor de lichtst mogelijke vorm en zo kort mogelijk. Soms kan langer gebruik nodig zijn. Als de onvrijwillige zorg langer duurt dan een half jaar, is de afspraak dat een extern deskundige meekijkt. Daarnaast heeft ZZG zorggroep een 'Wzd-functionaris' die let op de inhoud en kwaliteit van de zorgplannen waarin onvrijwillige zorg is opgenomen.

Uw rechten zijn extra beschermd

Als u te maken krijgt met onvrijwillige zorg, kan het zijn dat u hierover niet tevreden bent. Wat kunt u dan doen?

Cliëntvertrouwenspersoon (cvp) voor advies en bijstand

Iedereen die te maken krijgt met onvrijwillige zorg kan gratis gebruik maken van de cliëntvertrouwenspersoon (cvp). De taak van de cvp is om u of uw vertegenwoordiger op verzoek advies en bijstand te geven. Denk daarbij aan onderwerpen die samenhangen met onvrijwillige zorg, de opname of de klachtenprocedure. Daarnaast is de cvp verplicht het aan de inspectie te melden als hij tekortkomingen in de structuur, de uitvoering van onvrijwillige zorg of gedwongen opname ziet. De cvp is onafhankelijk en is niet in dienst bij ZZG zorggroep. De cvp staat aan uw kant. Wat u vertelt is vertrouwelijk. Alleen met uw toestemming kan de cvp praten over uw situatie.

De cliëntvertrouwenspersoon kan het volgende voor u doen:

- Informatie en uitleg geven over uw rechten;
- Helpen bij het helder krijgen van uw probleem
- Vertellen wie u kan helpen
- Helpen om in gesprek te komen met de zorgverlener over uw probleem
- De gesprekken met u voorbereiden;
- Ondersteunen in gesprekken die gaan over uw onvrijwillige zorg;
- Helpen bij het schrijven van brieven of mails;
- Ondersteunen bij een klachtenprocedure.

Zo kunt u de cliëntvertrouwenspersoon bereiken:

Adviespunt Zorgbelang, 088-9294099,
cvp@adviespuntzorgbelang.nl
adviespuntzorgbelang.nl

De gegevens van de vertrouwenspersoon in uw regio vindt u op zzgzorggroep.nl

Cliëntondersteuner

Ook heeft u recht op gratis onafhankelijke cliëntondersteuning als u een indicatie heeft op grond van de Wet langdurige zorg (Wlz) of Wmo. Een cliëntondersteuner informeert u over rechten en plichten in de zorg, over wat u van een zorgaanbieder mag verwachten, kan met u meegaan naar zorgplangesprekken, of bemiddelen tussen u en uw zorgaanbieder. Ook kan een cliëntondersteuner u informeren en begeleiden bij het regelen van goede vertegenwoordiging. Meer informatie vindt u op clientondersteuning.co.nl

Klacht over onvrijwillige zorg

Heeft u een klacht over onvrijwillige zorg, dan kunt u een klacht indienen bij de Landelijke KlachtenCommissie Onvrijwillige Zorg (KCOZ).

Een klacht over onvrijwillige zorg kan gaan over:

- De beslissing van een arts over de wilsbekwaamheid van een cliënt
- Het opnemen van onvrijwillige zorg in het zorgplan
- Het uitvoeren van het zorgplan in relatie tot onvrijwillige zorg
- Onvrijwillige zorg in onvoorziene situaties
- Het bijhouden van het dossier in relatie tot onvrijwillige zorg
- De beslissing over verlof of ontslag
- Nakoming van een beslissing of over een beslissing van de Wzd-functionaris

U kunt de klacht over onvrijwillige zorg per mail indienen via het secretariaat van de raad van bestuur van ZZG zorggroep, secretariaatrvb@zzgzorggroep.nl.

Die stuurt de klacht direct door naar de KCOZ (kcoz.nl).

De klachtenfunctionaris van de KCOZ neemt binnen 14 dagen een beslissing over uw klacht. De klachtenregeling vindt u op de website van ZZG zorggroep (zzgzorggroep.nl) onder 'over ons > organisatie > kwaliteit'.

Vragen

Heeft u vragen, neem dan contact op met uw casemanager.

'Het uitgangspunt is
dat de zorg die u ontvangt
zoveel mogelijk op vrijwillige
basis plaatsvindt.'

Contact

ZZG zorggroep

Postbus 9001

6560 GB Groesbeek

T 024 - 366 57 77

E info@zzgzorggroep.nl

zzgzorggroep.nl

april 2021